

מסורת הש"ס

(א) מולין קיט; (ב) נ"ע
מוספות שבת טו; ד"ה
לדמך וכו'; (ג) נברות יט.
לעיל י"ט, (ד) י"ב; טו; (ה)
(ו) ד"ה יתב אחרי ד"ה
הס'ן; (ז) נ"ע ברי"ף שבע"י
פי על ז'ס.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלף להמיר
שנוטקן אמר לפניו לא כן
שאלתי כי אלף לא נלכד
העולם אמר להם לא
תמורו אמר לפניו:
(ב) שם אינן יכולין לעמוד
לא: (ג) שם דמית שבעין
שנין א"ל אבא עלמא
תמורבא אשכחמיה: (ד) שם
בס"ע דלוה קא רפיק
בדבריא יכזו ליה עלמא:
(ה) ר"ש בריה דרשב"א
ד"א בשמא ויתב דמכיו
נמחק. וכו' רבי דאין טווח
על בני אלף לויס:
(ו) ד"ה מרזק ר"י תפלת
הבוקק בס"ד: (ז) ד"ה פיר
ר"י ועשה עליו סמיכה
והיאלו: (ח) ד"ה אלמלא
ר"י ואלס נשבע חי' וכו' שאלן
האם זו משם עד שירדו
גשמים מנלא ל"ל הד"א:
(ט) ד"ה מתחטא ר"י כלומר
הולך ומוטא הס"ד ויתב
הי מתחטא ומח"כ מה"ד בני
לשכת ר"י: (י) ד"ה שבעין
ר"י שבעין שנין בחלמיה
בכורמו ויש אלף י"ט:
(יא) ד"ה או תמורתא כי ר"י
נמי משום הגהו דביוני לא
מכזו:

הגהות הגר"א

[א] גברא גורני עלין
נדוי. י"ב ואלף עד אלף:

לעוי רש"י

בוליי"ץ. פטריות.

מוסף רש"י

ובלילי רביעות. שבתות. סה"ס
מלויין צמחיה דבריה יא
י"ד. אלמלא חוני אתה.
שלא שנין שנת גנדולה
ומשניות (ברכות טו).
גורני עלין גידוי. לפי
שטרי"ח לפי המקום על
ספק גשמים לא כן שאלתי
כמה ענינים (ס"ח). או
חברותא או מיתותא. אל
אין לאלס חוהיניס נוח לו
שימות (ב"ב ס"ח).

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

בג.

תורה אור השלם

- עונותיכם הטו אלה ותשאיתכם מנינו הטוב מכם: ירמיהו ה כה
- על משמרתך אעמדה ואתיצבה על מצור ואצפה לראות מה ידבר בי ומה אשיב על תוכתי: חבקוק ב א
- ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך: משי"ל כה
- ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור: איוב כ כה
- כי השפילו ותאמרו גזה ושמע עיני ישעי: איוב כב טט
- שיר הפעולות שבוש יי את שיבת ציון היקינו באת שיבת ציון היקינו התלים קבו א

רבינו חננאל

בעתם בלילי ד' ובלילי ז' וכן היו בימי שמעון בן שטח, עד שנעשו חזינים ככליות ושעורים כויתים ועדשים כדנינים, וצדור מהם דוגמה לדורות ההרועים כמה החטא גורם, שנאמר ותחטאתים מנינו הטוב מכם. וכן מציינו בבנין בית המקדש, ירדו גשמים בלילות, ולמחר נשבה הרוח ונתפורו העבים ורחה השמש והשכימו כל אהר ואחר ללמאכתי, להרועי שמלאת שמים בדיהם. תנו רבנן פעם אחת יצא רוב אור ולא ירדו גשמים שלחו לחוני המעגל להתפלל התפלל ולא ירדו גשמים כו'. מפשה דחוני המעגל דגם שבעים שנה וכו', ומעשה דאבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל דאצטרין עלמא למיטרא, ושדורו רבנן לוחתיה ואשכחיה רבנן דקא רפיק בדבריא יחבר ליה שלמא כו'.

רבינו גרשום

בלילי רביעות. שאין בני אדם מצויים לחזק מפני אגרת בת מחלת. אם נמחת. נחכסה. צריך אתה להתנדות. שמיטת דברים כלפי מעלה. ת"ר פעם אחת וכו'. היינו (פ"ט) [פ"א] עצמו דמתניתין. עג עגה. (ו) צד צורה. ראינון ולא נמות. בחימא. בשביל שראינון לא נמות. שאלו היו שנים כשני אליהו. שאין מפתחות של מטר ביד הקב"ה. לא נמצא שם שמים מתחללי. שנמצאת מחלל את שבעתו. משיטתא. סלע. רמזי. ולדות. יא. הברא. שיהא לו חבר טוב שנוהג לו כבוד.

ומוטא: לשם הגויס. סנהדרין: דור שהיה אלף. מרוב זעור שלא ירדו גשמים: הושעם כספלתך. מן המיתה שהצלת עליהם שזבע: של אוטו לדיק. חוני המעגל היה מלמעט על המקרא הזו: שיר המעלות. לשון עילוי: היינו כחולמים. כחלוס נדמה גלות צבל שהיה שבעים שנה: שבעין שני בחלמא. צמחיה מי איתא דנייס שבעין שנין בחלמיה (ס) ויש אלף שן שבעין שנה זשינה אחת: עד שבעין שנין. לא טעין פירא בטעינא קמיימא: (ס) ישיב. חוני המעגל וקא כריך רפתא: הכי גרסי' אנה עלמא כחורבא אשכחיה כי היכי דספלי לי אהפיה אנה נמי אישפיל לבראי: אהדרא ליה משוניה. עלתה סביבותיו שן סלע: ואיכסי מעינא דאינשי. ולא אשכחיה הסס: רמזי רמזי. וולדי וולדות צאלו השנים דנייס. מעוברת זכר היתה וזכר וזכר עליה והולידו: אמר להו. שאל להון זנו של חוני המעגל קייס הוא: נפירנא לן סק שמעתתא. מונגמא (טז) גבי מעשה דליזב אס אין חזירי של אלף וסוגין צו כבוד ככתמילה נוח לו שימות. (י) אי נמי משום (י) הן דריוני לא כמזב כספרינו: רפיק דצדנא. עודר צדסה: לא

גשמי בורות שיחין ומערות ירדו בזעף עד שכל טפה וטפה כמלא פי חבית ושיערו חכמים שאין טפה פחותה מלוג אמרו לו תלמידיו רבי ראינוך ולא נמות כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא לאבד העולם אמר לפניו לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקנן עד שעלו כל העם להר הבית מפני הגשמים אמרו לו רבי כשם שהתפללת שירדו כך התפלל וילכו להם אמר להם כך מקובלני שאין מתפללין על רוב הטובה אעפ"כ הביאו לי פר הודאה הביאו לו פר הודאה סמך שתי ידיו עליו ואמר לפניו רבש"ע עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינן יכולין (ג) לא ברוב טובה ולא ברוב פורענות כעסת עליהם אינן יכולין לעמוד השפעת עליהם טובה וזרחת החמה ויצאו העם לשדה והביאו להם כמהין ופטריות (ד) שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גורני עלין גידוי (א) שאילו שנים כשני אליהו שמפתחות גשמים בידו של אליהו לא נמצא שם שמים מתחלל על ירך אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו ואומר לו אבא הולכיני לרחצני בחמין שטפני בצונן תן לי אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים ונותן לו ועליו הכתוב אומר (ב) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך תנו רבנן מה שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל (ד) ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור ותגזר אומר אתה גזרת מלמטה והקדוש ברוך הוא מקיים מאמרך מלמעלה ועל דרכיך נגה אור דור שהיה אפל הארת בתפלתך (ה) כי השפילו ותאמר גוה דור שהיה שפל הגבהתו בתפלתך ושח עינים וישיע דור ששח בעונו הושעתו בתפלתך ימלט אי נקי דור שלא היה נקי מלמטו בתפלתך ונמלט בכור כפיך מלמטו במעשה ירך הברורין אמר ר' יוחנן כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה (ו) שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים אמר מי איכא דנייס שבעין שנין בחלמא יומא חד הוה אול באורחא חזייה לההוא גברא דהוה נטע חרובא אמר ליה האי עד כמה שנין טעין אמר ליה עד שבעין שנין אמר ליה פשיטא לך דחיית שבעין שנין אמר ליה (א) האי [גברא] עלמא כחרובא אשכחתייה כי היכי דשתלי לי אבהתי שתלי נמי לבראי יתיב קא כריך ריפתא אתא ליה שינתא נים אהדרא ליה משוניתא איכסי מעינא וניס שבעין שנין כי קם חזייה לההוא גברא דהוה קא מלקט מינייהו אמר ליה אתה הוא דשתלתיה א"ל בר בריה אנה אמר ליה שמע מינה דניימי שבעין שנין חזא לחמריה דאתילידיא ליה רמזי רמזי אול לביתיה אמר להו בריה דחוני המעגל מי קיים אמרו ליה בריה ליתא בר בריה איתא אמר להו אנה חוני המעגל לא הימנוהו אול לבית המדרש שמעיניהו לרבנן דקאמרי נהירן שמעתתין כבשני חוני המעגל דכי הוי עייל לבית מדרשא כל קושיא דהוה להו לרבנן הוה מפרק להו אמר להו אנה ניהו לא הימנוהו ולא עבדי ליה יקרא כדמבעי ליה חלש דעתיה בעי רחמי ומית אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברותא (ז) או מיתותא אבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל הוה וכו' מצטרין עלמא למיטרא הוה משדרי רבנן לגביה ובעי רחמי ואתי מיטרא זימנא חדא איצטרין עלמא למיטרא שדור רבנן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דניתי מיטרא אזול לביתיה ולא אשכחיהו אזול בדברא ואשכחיהו דהוה קא רפיק (ז) יהבו ליה שלמא ולא

(א) דכסיב צעפס. זהו צלילי רביעות ובלילי שבתות דאין טורח לצני אלס דאינס הולכין לדרכיס צלילי רביעות מפני אגרת בת מחלת כספסיס (דף ק"ב): שן מלינו. כלומר ושמא תלמד אין סיפק בגשמים של צ' לילות בשבת מלנינו זימי שמעון צן שטח כו' ולררו. קשרו ואלארו: הורדום. סתר בנין לערול וזנה בנין יפה ממנו צב"ז (דף טז): עוגה. שורה עגולה כמו עוגה שהיא עגולה: כדרך שעשה חזקוק. כדמפרש בתרגום של תפלת חזקוק (י) על משמרתי אעמדה כמין בית האסורים עשה וישב: ראינוך ולא נמות. נראה אומך ולא נמות זשיחמא. השתדל שלא נמות כרעז מפני עגירת גשמים: פר הודאה. להמדות עליו ועשה (י) לו סמיכה והציאו שלמים. חוני זומן הצית היה: כמהין ופטריות. צוליי"ץ צלע"ו שילאו מלחוח הגשמים ורעו כמניח. וכו' רבי דאין טווח כי של צדקה היו: אלמלא חוני אסה. ואלס גדול (י) לנדום. שמונדין על כבוד הרב סהטיס דצדיק ואמר לא כך שאלתי: שאלמלא היו שנים כשני אליהו. גזירת עגירת גשמים: ומפשה של גשמים זידו של אליהו גרסינן: לא נמלא שם שמים מתחלל. צמחיה. (י) שאליהו נשבע חי' אס יהיה השנים האלה טל ומטר כי אס לפי דברי (מלכים א' ח) ואמת נשבע שאין אתה זו עד שירדו גשמים: נמלא שם שמים מתחלל על ירך. דזה או זה צל לדי שזבעת שוא: מסחטא. לשון חטא כלומר (י) הוי הולך

גשמי בורות שיחין ומערות ירדו בזעף עד שכל טפה וטפה כמלא פי חבית ושיערו חכמים שאין טפה פחותה מלוג אמרו לו תלמידיו רבי ראינוך ולא נמות כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא לאבד העולם אמר לפניו לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ברכה ונדבה ירדו כתיקנן עד שעלו כל העם להר הבית מפני הגשמים אמרו לו רבי כשם שהתפללת שירדו כך התפלל וילכו להם אמר להם כך מקובלני שאין מתפללין על רוב הטובה אעפ"כ הביאו לי פר הודאה הביאו לו פר הודאה סמך שתי ידיו עליו ואמר לפניו רבש"ע עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינן יכולין (ג) לא ברוב טובה ולא ברוב פורענות כעסת עליהם אינן יכולין לעמוד השפעת עליהם טובה וזרחת החמה ויצאו העם לשדה והביאו להם כמהין ופטריות (ד) שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גורני עלין גידוי (א) שאילו שנים כשני אליהו שמפתחות גשמים בידו של אליהו לא נמצא שם שמים מתחלל על ירך אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו ואומר לו אבא הולכיני לרחצני בחמין שטפני בצונן תן לי אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים ונותן לו ועליו הכתוב אומר (ב) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך תנו רבנן מה שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל (ד) ותגזר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור ותגזר אומר אתה גזרת מלמטה והקדוש ברוך הוא מקיים מאמרך מלמעלה ועל דרכיך נגה אור דור שהיה אפל הארת בתפלתך (ה) כי השפילו ותאמר גוה דור שהיה שפל הגבהתו בתפלתך ושח עינים וישיע דור ששח בעונו הושעתו בתפלתך ימלט אי נקי דור שלא היה נקי מלמטו בתפלתך ונמלט בכור כפיך מלמטו במעשה ירך הברורין אמר ר' יוחנן כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה (ו) שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים אמר מי איכא דנייס שבעין שנין בחלמא יומא חד הוה אול באורחא חזייה לההוא גברא דהוה נטע חרובא אמר ליה האי עד כמה שנין טעין אמר ליה עד שבעין שנין אמר ליה פשיטא לך דחיית שבעין שנין אמר ליה (א) האי [גברא] עלמא כחרובא אשכחתייה כי היכי דשתלי לי אבהתי שתלי נמי לבראי יתיב קא כריך ריפתא אתא ליה שינתא נים אהדרא ליה משוניתא איכסי מעינא וניס שבעין שנין כי קם חזייה לההוא גברא דהוה קא מלקט מינייהו אמר ליה אתה הוא דשתלתיה א"ל בר בריה אנה אמר ליה שמע מינה דניימי שבעין שנין חזא לחמריה דאתילידיא ליה רמזי רמזי אול לביתיה אמר להו בריה דחוני המעגל מי קיים אמרו ליה בריה ליתא בר בריה איתא אמר להו אנה חוני המעגל לא הימנוהו אול לבית המדרש שמעיניהו לרבנן דקאמרי נהירן שמעתתין כבשני חוני המעגל דכי הוי עייל לבית מדרשא כל קושיא דהוה להו לרבנן הוה מפרק להו אמר להו אנה ניהו לא הימנוהו ולא עבדי ליה יקרא כדמבעי ליה חלש דעתיה בעי רחמי ומית אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברותא (ז) או מיתותא אבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל הוה וכו' מצטרין עלמא למיטרא הוה משדרי רבנן לגביה ובעי רחמי ואתי מיטרא זימנא חדא איצטרין עלמא למיטרא שדור רבנן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דניתי מיטרא אזול לביתיה ולא אשכחיהו אזול בדברא ואשכחיהו דהוה קא רפיק (ז) יהבו ליה שלמא ולא